

נספחים

מנהל האוכלוסיות והמיעוטים

מגיע לבתי הספר הרלוונטיים ומבצע הכנה מנטלית ופרקטית לצו הראשון, כולל ליווי ללשכות הגיוס עצמן לסיוע בעת הצורך.

המנהל מלווה את המכינות הקדם-צבאיות עבור העדות הדרוזיות, הבדואיות והנוצריות וכמו כן מקיים אירוע הוקרה לחיילי המיעוטים.

במנהל יש מדי יום חמישי קבלת קהל שבהם ניתן סיוע למלש"בים, לחיילים בסדיר ומענה לחיילים משוחררים.

במקביל, המנהל מלווה את קורסי העברית למתנדבים ולדרוזים כדי להעצים את נתוני האיכות, ובפרט בשפה העברית.

גם לקראת השחרור לא נפקד מקומם של המיעוטים, כאשר מנהל אוכלוסיות בשיתוף עם חימ"ש והאגף הביטחוני-חברתי וגורמים נוספים מובילים סדנאות לחיילים המשוחררים, במטרה לשלב אותם באזרחות בצורה מיטבית בדגש על השכלה גבוהה ותעסוקה.

בנוסף, מנהל אוכלוסיות מרכז את הקשר והליווי של המשפחות השכולות ומקיים פעולות ומופעים שונים במשך השנה, כמו: נופש משפחות שכולות בכפר הנופש אולגה, ביקור משפחות שכולות לפני יום הזיכרון ומבצע "זר, נר ודגל" שבמסגרתו מונחים נר זיכרון, דגל ישראל וזר פרחים צנוע על כלל קברי חללי צה"ל וכוחות הביטחון בבתי העלמין.

ב-1982 הוקם ענף המיעוטים בצה"ל, שנועד לתת ביטוי ומענה לצרכים הקיימים בו בנוגע לאוכלוסיית המיעוטים, ייחוד המיעוטים ודרך שילובם. ב-1999 הועבר הענף ממפקדת קצין השלישות הראשי לחטיבת הפרט באגף משאבי אנוש, ושמו שונה למנהל האוכלוסיות.

מנהל אוכלוסיות באכ"א הוא גוף במטה הכללי האחראי לשילוב המיעוטים בצה"ל ובזרועות הביטחון מתוך ראיית השלם, דהיינו ההכנה לצה"ל, השירות והיום שאחרי.

ייעוד המנהל - להוות גוף במטה הכללי לשילוב מיטבי של אוכלוסיית המיעוטים בכלל כוחות הביטחון, ולשמש גורם משפיע ומתווך בנושאי צבא-חברה.

האוכלוסיות שבהן מטפל המנהל: מחויבי הגיוס - דרוזים וצ'רקסים, מתנדבים: בדואים, מוסלמים שאינם בדואים ונוצרים דוברי ערבית.

המנהל בשיתוף האגף הביטחוני-חברתי במשרד הביטחון, יחד עם משרד החינוך, מקדם ומבצע פרויקטים מחזוריים בכמה נושאים: הכנה לצה"ל, "בעקבות לוחמים", סדנאות, סיורים, קורס שגרירים במדים וקורס הכנה לאזרחות.

במסגרת ההכנה לצה"ל מתקיימת פעם בשנה תערוכת יחידות צה"ל בתוך הקהילה באחד מכפרי המגזר הדרוזי, לטובת הנגשת צה"ל לאוכלוסייה בכלל ולבני הנוער בפרט. כמו כן יש יום מרוכז שבו מנהל אוכלוסיות

מקורות תוכן

בכתובת ספר זה נעזרתי במקורות רבים, ספרים, מאמרים, הרצאות וסרטים. מצ"ב רשימת מקורות התוכן העיקריים לעיון והרחבה בנושא.

דרוזים

- אביבי, ש. 2000. הדרוזים בישראל ומקומותיהם הקדושים. ירושלים. אריאל.
- אביבי, ש. 2007. טס הנחושת - המדיניות הישראלית כלפי העדה הדרוזית 1948-1967.
- דנה, נ. 1998. הדרוזים. הוצאת בראילן. גרפית.
- דנה, נ. 2000. הדרוזים בישראל, בין עבר ומסורת לאתגרי העתיד. ירושלים. משרד החינוך, מרכז ההסברה. דפוס העיר העתיקה.
- דנה, נ. 1974. הדרוזים, עדה ומסורת. משרד הדתות.
- חלבי, מ. 2002. העדה הדרוזית. דאלית אל-כרמל. אסיה.
- חסן, י. 2000. תמורות במבנה התעסוקה של היישובים הדרוזים. בתוך: סלמאן פאלח (עורך) הדרוזים במזרח-התיכון 233-246. ירושלים. משרד הביטחון, ההוצאה לאור.
- סלמאן, פ. 2000. הדרוזים במזרח-התיכון. ירושלים. משרד הביטחון. ההוצאה לאור.
- סאלח, ש. 1989. תולדות הדרוזים. אוניברסיטת בראילן. משרד הביטחון. ההוצאה לאור.
- דור, ד. כפיר, א. 2015. דרוזי לוחם, אמיץ, גאה - הדרוזים וצה"ל: קשר שלא יינתק. עמותת סא"ל סאלח פלאח ז"ל.
- חלבי, מ. 1997. הדרוזים מסורת ומנהגים. מ' חלבי.
- וינר, ח. עוקאל, ג'והאל, החילוה, טס הנחושת ונשים משכילות: העדה הדרוזית מנגנונים חברתיים דתיים ותמורות. המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין.
- סדרת שיעורים של ד"ר ג'בר אבו רוכון באתר סנונית snunit.k12.il.
- אתר ויקפדיה he.wikipedia.org.
- הספרייה היהודית הווירטואלית - מאמר של נעים ארידי jewishvirtuallibrary.org.
- כתרי, ר. מלצר, א. אב תשע"ח 2018. מבט מל"מ: כתב עת לענייני מודיעין וביטחון מבית המרכז למורשת המודיעין גיליון 81.

מועדי, ח. 2019 קרבות רמת יוחנן (הושה וכסאיר) 12-16 באפריל 1948 עיון היסטורי ובחינה טקטית. בתוך יסודות. כתב העת של המחלקה להיסטוריה צבאית בצה"ל. משרד הביטחון.

מוסלמים

שפר, מ. תשס"ו 2006. אסלאם. תל-אביב. אוניברסיטת תל-אביב. מפה.
 כאהן, ק. 1995 האסלאם: מלידתו עד תחילת האימפריה העות'מאנית. דביר.
 לבציון, נ. אפרת, ד. טלמוך-הלר, ד. 1998. האסלאם: מבוא להיסטוריה של הדת. האוניברסיטה הפתוחה.

קוק, מ. תשמ"ט - 1989. מוחמד. ירושלים. מוסד ביאליק.
 שביט, י. מוסקוביץ, ד. סואעד, צ. תשס"ה-2005. לחיות בארץ הקודש להכיר ולכבד: אל אחד ושלוש דתות. תל אביב. מט"ח: המרכז לטכנולוגיה חינוכית.

אתר מט"ח lib.cet.ac.ilt

משרד החינוך edu.gov.il

אתר ויקיפדיה he.wikipedia.org

צ'רקסים

המרכז למורשת הצ'רקסית בכפר כמא.
 שטנדל, א: הצ'רקסים בישראל, הוצאת עם הספר, תל-אביב, 1973.
 דור, ד. כפיר, א. 2015. דרוזי לוחם, אמיץ, גאה - הדרוזים וצה"ל: קשר שלא ינתק. עמותת סא"ל סאלח פלאח ז"ל.

.The Circassians: A Handbook. amjad laimoukha

.The Circassian genocide. walter Richmond

אתר העולם הצ'רקסי circassianworld.co

אתר אגף החינוך edu.gov.il

אתר סיסמה לכל תלמיד www.sisma.org.il

אתר ויקיפדיה he.wikipedia.org

בדואים

- אשכנזי, ט. תש"ס - 2000. הבדוים בארץ־ישראל. ירושלים. אריאל.
- לוי־שנור, ר. התשע"ג 2013. תוכנית ההתנתקות בנגב: על הצעת החוק להסדרת התיישבות בדואים בנגב. המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- וינשל, א. 2018. והנגב לא ישקוט: סוגיית הבדואים בנגב - בין פתרון אזרחי לסכסוך לאומי. משכל (ידיעות ספרים).
- ברקאי, ג. שילר, א. תשס"ב - 2001. עם הפנים אל הנגב - חלק א. ירושלים. אריאל.
- חטינה, מ. אל־עטאונה, מ. 2018. מוסלמים במדינת היהודים: דת, פוליטיקה, חברה. רעננה. הקיבוץ המאוחד.
- פורת, ח. תשנ"ו - 1996. מיישומן לארץ נושבת: רכישת קרקעות והתיישבות בנגב, 1930-1947. ירושלים. יד יצחק בן־צבי מכון בן־גוריון לחקר ישראל והציונות, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב.
- נאור, מ. 1985. יישוב הנגב, 1900-1960: מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר. ירושלים. יד יצחק בן־צבי.
- פורת, י. שביט, י. 1998. ההיסטוריה של ארץ־ישראל - המנדט והבית הלאומי 1917-1947. ירושלים. יד יצחק בן־צבי כתר הוצאה לאור.
- פרנקל, י. אפריל 1979. חדירתם של הבדווים לארץ־ישראל בתקופה הפאטמית, קתדרה 11. מרקס, ע. 1974. החברה הבדוית בנגב. רשפים.
- דור, ד. כפיר, א. 2015. דרוזי לוחם, אמיץ, גאה - הדרוזים וצה"ל: קשר שלא ינתק. עמותת סא"ל סאלח פלאח ז"ל.
- מאגר בדואים באתר סנונית beduin.snunit.org.il.
- אתר משרד החינוך education.gov.il.
- אתר מט"ח lib.cet.ac.il.
- אתר ויקיפדיה he.wikipedia.org.
- מרכז המחקר והמידע בכנסת knesset.gov.il.

היהודים הקראים

- ארדר, י'. 2004. אבלי ציון הקראים ומגילות קומראן לתולדות חלופה ליהדות הרבנית. רעננה: הקיבוץ המאוחד.

- ברודי, י'. תשס"ז 2006. רב סעדיה גאון. ירושלים: מרכז זלמן שזר לחקר תולדות העם היהודי.
 זוהר, צ'. תשס"א 2001. האירו פני המזרח הגות והלכה אצל חכמי ישראל במזרח-התיכון.
 רעננה: הקיבוץ המאוחד.
- רוזנסון, א. ר' פ'. תשס"ג. זאת ירושלים חלק ראשון מראשיתה ועד התקופה המוסלמית.
 ירושלים: יד בן-צבי.
- כהן, א'. תשנ"ו 1996. יהודים בבית המשפט המוסלמי: חברה, כלכלה וארגון קהילתי בירושלים
 העות'מאנית המאה השמונה עשרה. ירושלים: יד בן-צבי.
- מיטל, י'. 1995. אתרים יהודים במצרים. ירושלים: יד בן-צבי האוניברסיטה העברית בירושלים.
 פראוור, י'. 1987. ספר ירושלים - התקופה המוסלמית הקדומה 638-1099. ירושלים: יד בן-
 צבי.
- קוליק, א'. תש"ע. תולדות יהודי רוסיה מימי קדם עד העת החדשה המוקדמת. ירושלים: מרכז
 זלמן שזר לחקר תולדות העם היהודי.
- קוריןאלדי, מ'. תשמ"ד 1984. המעמד האישי של הקראים. ירושלים: ראובן מס.
- שור, נ'. 1998. מסע אל העבר מסה אל העבר לתולדות התקופות הממלוכית והעות'מאנית
 בארץ ישראל. ירושלים: אריאל.
- שור, נ'. תשס"ג 2003. תולדות הקראים. ירושלים: מוסד ביאליק.
- שילר, נ' ש'. תשנ"ד 1994. ספר העליה לארץ ישראל. ירושלים: אריאל.
- שפירא, א' ו'. תשס"ב. קראים בליטא ובווהלין גליציה עד המאה הי"ח. פעמים 89, 19-60.
- ששון, ז' א'. תשס"ב. גניזת קהיר בעקבות עיון בארכיונו האישי. פעמים 90, 51-95.
- הרב זאב סולטנוביץ, הפילוג הקראי, באתר ישיבה.
- על היווסדות הקראות ומצוותיה, עלון השבועי של רב הקמפוס של אוניברסיטת בר-אילן הרב
 יעקב גלר - פרשת אמור תשנ"ט.
- חוברת היהדות הקראית - היהדות הקראית העולמית.
- אתר היהדות הקראית העולמית karaites.org.il.
- אתר ויקיפדיה wikipedia.org.

שומרונים

אשל, א' ו'. תשס"ב 2002. ספר השומרונים. ירושלים: יד בן-צבי רשות העתיקות.

- מור, מ'. תשס"ג 2003. משומרון לשכם: העדה השומרונית בעת העתיקה. ירושלים: מרכז זלמן שזר.
- צפריה, י. 1982. ארץ ישראל מחורבן בית שני ועד הכיבוש המוסלמי-היסטוריה מדינית, חברתית ותרבותית. ירושלים: יצחק בן-צבי.
- שטרן, מ'. 1984. ההיסטוריה של ארץ ישראל - שלטון רומי: התקופה הרומית ביזנטית. ירושלים: יצחק בן-צבי.
- שטרן, מ'. 1984. ההיסטוריה של ארץ ישראל - שלטון רומי: התקופה הרומית ביזנטית. ירושלים: יצחק בן-צבי.
- הראובני, ע'. 2010. לקסיקון ארץ ישראל. משרד החינוך.
- שלר, ג' ב'. תשנ"ו 1996. ירושלים בתפארתה: תולדות ירושלים בימי בית שני. ירושלים: אריאל.
- שטרן, מ'. 1981. ההיסטוריה של ארץ ישראל התקופה ההלניסטית ומדינת החשמונאים. ירושלים: יצחק בן-צבי.
- בן צבי, י. 1988. ספר השומרונים. יד בן-צבי.
- אתר השומרונים של בנימים צדקה israelite-samaritans.com.
- אתר שומרונים של גיא יהושע shomronim.co.il.
- אתר ויקיפדיה he.wikipedia.org.

נוצרים

- ברקאי, ג. שילר, א. תשס"ב 2002. כתב עת לידיעת ארץ ישראל - נצרות ונוצרים בארץ-ישראל. ירושלים: אריאל.
- אמיר, ד. מוסקוביץ, ד. סואעד, צ. תשס"ו, 2006. לחיות בארץ הקודש להכיר ולכבד: מעגלי הזמן בשלוש הדתות. תל אביב. מט"ח: המרכז לטכנולוגיה חינוכית.
- ניב, ר. 2009. הנצרות הקדומה - שלוש מאות הראשונות. אוניברסיטה הפתוחה.
- נאור, מ. 1995. ירושלים עיר ועם: מדוד המלך עד ימינו. ירושלים: יד יצחק בן-צבי.
- קליינברג, א. תשנ"ה. הנצרות: מראשיתה ועד הרפורמציה. ספריית "אוניברסיטה משודרת". תל-אביב: משרד הביטחון.
- רמון, א. 2012. נצרות ונוצרים במדינת היהודים. ירושלים.
- לירון, א. 2000. בעקבות המשיח: פלגים נוצריים, ארץ ישראל ומדינת ישראל. תל-אביב. צ'ריקובר.

רב היבטיים על ארץ ישראל מאוריסיו אזרצקי mauricioeretzisrael.wordpress.com
קורס מקוון "תולדות הנצרות בארץ הקודש" מועבר עליידי יסכה הרני
learn.goisrael.com
אתר ויקיפדיה he.wikipedia.org
אתר מט"ח lib.cet.ac.il

קהילת העבריים

חוברת מידע של קהילת העבריים - יהויכין בן ישראל.
אתר קהילת העבריים בישראל haivreem.co.il
אתר הקהילה [african-hebrew-israelites-of-jerusalem](http://african-hebrew-israelites-of-jerusalem.com)
מעמדם של בני קהילת העבריים - אתר הכנסת main.knesset.gov
קהילת העבריים - יותם יעקבסון yotamjacobson.co.il

פסנתר

דתות ועדות בצה"ל

צילומי שערים:

עמודים 22-23: מתחם קבר הנביא שועייב (צילום: רביע באשא)

עמודים 208-109: מסגד בג'לג'וליה (צילום: רביע באשא)

עמודים 230-231: בית הכנסת הקראי המרכזי ע"ש ענן הנשיא ברמלה

עמודים 282-283: תפילת שומרונים בהר גריזים (צילום אורי אורחוף)

עמודים 336-337: הפטריארך תיאופילוס השלישי (צילום אורי אורחוף)

עמודים 382-383: חג הפסח המלכותי (צילום: אתר קהילת העבריים)

**בכל צילום בספר ניתן קרדיט לצלם. כל תמונה ללא כיתוב
התפרסמה ללא מקור או נעלמה מעיניי.**

בכתיבת הספר נעזרתי במקורות רבים, כל
פרק עבר ביקורת תוכנית של מומחי תוכן
אשר הגיהו, האירו והעירו כדי שתוכן הספר
יהיה נכון ומדויק.

הערות והארות בתוכן הספר יתקבלו בשמחה
במייל orlihim78@gmail.com

